

[Formanden]

Medlemmer af folketinget Agerschou (SF), Tommy Dinesen (SF), Anne Grete Holmsgård (VS) og Lenger (VS) har meddelt mig, at de ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om økonomiske midler til forskning i sygdommen AIDS.
(Beslutningsforslag nr. B 122).

Skriftlig fremsættelse af forslag:**Søren Hansen (S):**

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om musik.
(Lovforslag nr. L 189).

Revisionen af musikloven er allerede udsat én gang ved en lovændring i marts 1985. En yderligere udsættelse af lovrevisionen som foreslået af ministeren for kulturelle anliggender i det netop fremsatte forslag til lov om ændring af lov om musik (L 169) vil medføre urimelige tilstande for det danske musikliv.

Forslagsstillerne har derfor besluttet at fremsætte dette lovforslag, som i øvrigt svarer til det af statens musikråd i betænkningen om revision af musikloven (betænkning nr. 1061/85) foreslåede, bortset fra at nærværende lovforslag endvidere omfatter en delegation af den administrative kompetence vedrørende støtte til de i lovens § 3 nævnte formål fra ministeren for kulturelle anliggender til statens musikråd.

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager lovforslaget, og anbefaler det til tingets velvillige behandling.

Henning Rasmussen (S):

Som ordfører for forslagsstillerne skal jeg hermed tillade mig at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af forskellige lovbestemmelser om tilskud til kommuner og amtskommuner. (Begrænsning af indgrebet i de kommunale budgetter for 1986).
(Lovforslag nr. L 190).

Lovforslaget har to hovedformål.

Det ene er at begrænse indgrebet i de kommunale og amtskommunale driftsudgifter, så det bliver muligt at opretholde aktiviteten, dvs. servicen over for borgerne, uden at skulle straffes økonomisk med store indbe-

talinger til staten af de kommunale skatteyderes penge.

Det andet er at begrænse nogle direkte skadevirkninger af anlægsafgiften, at fjerne forskelsbehandlingen mellem helt ensartede kommunale og private investeringer i varme-, el- og vandforsyning og at fjerne a conto-indbetalingen pr. 1. april 1986 på 10 pct. af de investeringer, der var bindende kontrakt på den 4. december 1985.

Det er forslagsstillerne hensigt at søge lovforslaget færdigbehandlet snarest efter, at folketinget genoptager arbejdet efter mødet i Nordisk Råd i begyndelsen af marts.

Tommy Dinesen (SF):

Jeg skal hermed på forslagsstillerne vegne tillade mig at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om sygehushvæsenet.

(Lovforslag nr. L 191).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til tingets velvillige behandling.

Camre (S):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om afgift på kunstgødning.

(Beslutningsforslag nr. B 121).

Jeg skal i øvrigt henvise til beslutningsforslagets tekst og de bemærkninger, som ledsager det.

Agerschou (SF):

Jeg skal hermed på forslagsstillerne vegne tillade mig at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om økonomiske midler til forskning i sygdommen AIDS.

(Beslutningsforslag nr. B 122).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til tingets velvillige behandling.

Den første sag på dagsordenen var:

1) Første behandling af lovforslag nr. L 156:

Forslag til lov om undervisning af voksne indvandrere.

(Fremsat 30/1 86).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Jytte Andersen (S):

Det forslag, vi her behandler, går ud på, at der skal etableres en ny ordning vedrørende indvandrerundervisning, og vi er i og for sig enige i, at der bør ske nogle ændringer og nogle forbedringer af de muligheder, vi giver vore indvandrere for at lære det danske sprog.

Forslaget drejer sig om en pligt for det offentlige til at sørge for undervisning for dem, der er over 18 år, og en mulighed for dem, der er under 18 år, og det foreslås, at pligten placeres i amtskommunerne, dog med den tilføjelse, at der kan oprettes overenskomsten med oplysningsforbundene.

Der sker også nogle ændringer på finansieringsområdet, ligesom der lægges op til, at der skal fastsættes nogle regler for indhold og omfang, og at der også skal være nogle regler for leder- og lærerkvalifikationer.

I socialdemokratiet synes vi, der er nogle gode ting i dette forslag, og vi synes også, der er nogle dårlige ting i det.

Jeg tager det gode først og det, vi meget positivt vil medvirke til under udvalgsarbejdet.

For det første er det vigtigt, at vi fastsætter, at det offentlige, samfundet, fællesskabet, har en pligt over for indvandrerne til at sørge for, at de får en kvalificeret undervisning.

Vi er også enige i, at vi bør se på indholdet i og omfanget af undervisningen. Vi så gerne, at man kunne blive enige om en meget intensiv undervisning og en ændring, således at der bliver en vis kontinuitet i den undervisning, man tilbyder indvandrerne. Vi er altså i og for sig enige i, at både indhold og omfang må der ses på med kritiske øjne.

Vi er også enige i det, der ligger i forslaget vedrørende lærerkvalifikationer, muligheden for uddannelse af lærere og en præcisering af, hvilke kvalifikationer ledere skal have. Her ser vi som sagt positivt på forslaget.

Det, vi derimod synes er mindre godt, og som ministeren er sluppet mindre heldigt fra, vedrører spørgsmålet om, hvor denne pligt skal lægges. Forslaget lægger op til, at den skal placeres i amtskommunerne, og det fore-

kommer os at være noget centralistisk. Hvis vi ser på indvandrerundervisningen i dag, så er den lokalt forankret, og der sker ikke bare en indlæring i det danske sprog, men også en kulturintegration i lokalmiljøet, som faktisk er meget værdifuld, og det synes vi ikke man skal lægge op til nogen ændring af; vi ser heller ikke, at der umiddelbart er noget til hinder for, at denne pligt placeres i kommunerne.

Så lægges der også op til, at man for området skal gå over fra lovbundne udgifter til generelle tilskud, og hermed synes vi egentlig, at statens og folketingets ansvar over for dette forflygtiges; vi er bange for, at man ude omkring mister incitamentet til at etablere en undervisning. Og med den politik, som regeringen i øvrigt fører over for kommunerne, vil vi afvise, at man på et så vigtigt område som dette skal gå over til generelle tilskud.

Det tredje punkt, vi bør diskutere, også med lidt kritiske øjne, synes jeg, er, at der stadig væk i forslaget, i § 7, lægges op til, at det er finansministeren, der fastsætter regler om aflønning af ledere og lærere. Hvis vi ser, hvordan verden ser ud, bliver der jo tale om, at det er lærere, som vi stiller meget høje kvalitetskrav til, det er lærere, som er heltidsbeskæftiget, og som faktisk har deres daglige udkomme ved at undervise indvandrere. Derfor kunne man godt, synes jeg, åbent diskutere, hvilke arbejdsmarkedspolitiske principper der skal lægges til grund for lærernes ansættelse.

Endelig ser vi en ejendommelig ting i dette og også i et forslag, vi skal diskutere senere på dagen, og det er, at man igen er ude på at ændre i fritidsloven. Hvorfor ikke lade fritidsloven være i fred og så se på, hvad hr. Ole Vig Jensens udvalg kommer frem med som forslag til en ny folkeoplysningslov? Vi synes egentlig godt, at man her kunne have sagt: vi kan være enige om, at der skal ske nogle forbedringer, og så kunne man udmærket udsende en vejledning, et cirkulære eller en bekendtgørelse, som præciserede nogle af de ting, vi var enige om, men ellers vente med at foretage egentlige lovændringer, til folkeoplysningsloven lå foran os, så vi kunne diskutere på det grundlag.

Jeg synes bedst om § 9. Den siger nemlig noget om, at man kan fravige denne ordning på en sådan måde, at forsøgs- og udviklings-

[Jytte Andersen]

virksomheden fremmes. Det synes jeg faktisk er den mest attraktive bestemmelse i lovforslaget.

Kirkegaard (KF):

Det er i alle parter interesse, at der etableres undervisning for indvandrere og flygtninge. Kendskab til danske samfundsforhold og i alt fald evne til i nogen udstrækning at beherske det danske sprog vil være en forudsætning for integration i det danske samfund, ligesom det er overordentlig vanskeligt at komme ind på arbejdsmarkedet uden dansk kundskaber. Det er derfor godt, at ministeren vil sikre, at alle indvandrere får tilbudt en sådan undervisning. Det bør måske i den forbindelse overvejes, om der kunne tages særlige initiativer, som kunne motivere specielt indvandrerkvinderne til at deltage i undervisningen. Det er en kendt sag, at indvandrerkvinder ofte af forskellige grunde er tilbageholdende med at deltage i undervisning.

Ud over at fastlægge en pligt til at tilbyde indvandrerundervisning er det naturligvis også nødvendigt at sikre undervisningens kvalitet og sikre, at den foregår under ordnede forhold og i et overskueligt administrativt system. Ikke mindst den store tilstrømning af flygtninge i 1985 har gjort en forenkling og en samordning nødvendig.

Vi kan derfor tilslutte os forslaget om, at indvandrerundervisningen samles under én lov. Undervisningen er hidtil delvis foregået efter fritidslovens regler om specialundervisning. Jeg vil ikke kritisere denne undervisning, men det er oplagt, at reglerne i fritidsloven ikke er fastsat med henblik på at løse indvandrerundervisningens problemer. Vi kan derfor tiltræde, at undervisningen fremover skal køre efter tilsvarende regler som den kompenserende specialundervisning for voksne.

Vi vil endvidere udtrykke vores tilfredshed med, at amterne ikke selv skal forestå undervisningen, men skal træffe aftale med fortrinsvis private initiativtagere. Herved undgås, at man i amterne skal til at opbygge en ny administration til varetagelse af denne opgave, ligesom det sikres, at bl.a. oplysningsforbundene kan fortsætte det arbejde, som de allerede er dybt engageret i, og den erfaring, som man har i oplysningsforbunde-

ne, er meget værdifuld i det fremtidige arbejde.

Det konservative folkeparti kan anbefale forslaget.

Povl Brøndsted (V):

Det er ganske naturligt, at vi på et tidspunkt, hvor der er kommet mange nye mennesker til i det danske samfund, som vi ønsker skal integreres i dette samfund, også prøver at gøre deres muligheder for at lære det danske sprog så gode som muligt, og her tror jeg, det er meget vigtigt, at vi er klar over, at det ikke alene er børnene og de unge, der skal lære sproget. Hvis der skal være en mulighed for også at få hjemmene integreret i det danske samfund, er det vigtigt, at også voksne får undervisning i dansk, både for at de kan lære det danske samfund at kende, og for at det danske samfund kan lære at forstå dem. Det skal ske på et tidligt tidspunkt, og undervisningen skal være overordentlig kvalificeret og også have et vist tempo, da det nok er sådan, at jo længere man har været i et land og kunnet klare sig uden sproget, jo mindre motiveret bliver man for at lære det fremmede sprog. Hvis man opdager, man kan klare sig uden, vil man ikke være så tilbøjelig til at gå til en virkelig grundig undervisning.

Forslaget, som vi behandler i dag, ser ganske fornuftigt ud. Vi ser her, at det foreslås, at undervisningen af indvandrere fra at høre under fritidsundervisningslovens bestemmelser om specialundervisning flyttes over i en særlig lov, og så langt, så godt, men vi har jo haft nogle erfaringer, der viste, at den kompenserende specialundervisning, der også blev flyttet over til amterne, har været ude i nogle problemer – det vil vist også ministeren indrømme – idet der har været en tendens til centralisering af den kompenserende specialundervisning, og dette her ligner jo lidt den model. Derfor vil jeg meget gerne, at vi under udvalgsarbejdet og med ministerens hjælp virkelig får fastslået, at når der i § 2, stk. 2, står »kan« amterne, betyder det ikke på nogen måde, at amterne må eller skal.

I § 5 er der så mange gode regler om, hvordan amterne selv kan starte denne undervisning, at jeg er lidt bange for, at der er nogle amter, der kunne finde på at tolke det sådan, at nu er det dem, der på amtscentrali-

[Povl Brøndsted]

stisk måde skal varetage undervisningen af flygtninge og fremmede.

Jeg finder det meget vigtigt, at det arbejde, der er i gang, er udført på privat initiativ. Ikke mindst mener jeg, det har været meget vigtigt, at oplysningsforbundene, der jo har erfaring, har en organisation, en administration og en struktur, så de kan samle både unge og voksne til undervisning, får lov til at fortsætte det arbejde, der er gjort hidtil, og at det er dem, der bliver hovedcenteret i sprogundervisningen for fremmede.

Vi vil fra venstres side støtte forslaget, og vi ønsker at få præciseret, at det ikke er en omlægning af den eksisterende undervisning, men en ændring i administrationen, så det er amterne, der får den finansielle opgave i første omgang mod kompensation, men at arbejdet så vidt muligt udføres ude i kommunerne lokalt af dem, der har ekspertisen og erfaringerne, så vi ikke får en strid mellem oplysningsforbund og amtsaktiviteter, på samme måde som vi har haft det med den kompenserende specialundervisning.

Jeg tror, det er intentionen i forslaget, at undervisningen i nogen grad skal ligge, hvor den ligger i forvejen, men jeg vil meget gerne, at vi får bundet det helt sikkert op, og jeg beder ministeren om at bekræfte, at det bliver sådan.

Vi støtter forslaget og vil arbejde flittigt med det.

Stillinger (SF):

Overordnet må SF konstatere, at det foreliggende lovforslag er ringe. Der er dog få positive tiltag, og dem skal jeg nok vende tilbage til senere. Så er der rigtig mange dårlige og negative ting, og dem skal jeg selvfølgelig også nok vende tilbage til.

Allerførst må jeg konstatere, at det sandelig er et imponerende hovedsigte, undervisningsministeren har med lovforslaget. Jeg tillader mig at citere fra bemærkningerne til lovforslagets § 1, stk. 4: »Undervisningens hovedsigte skal være at sætte indvandrerne i stand til at fungere i det danske samfund på lige fod med den danske befolkning.«

Man kan blive helt varm om hjertet ved sådan et formål, men jeg må sige, at hjertet ærlig talt bliver noget koldere, når man så læser lovforslaget, for jeg tror ganske enkelt

ikke på, at hovedsigtet med lovforslaget kan opfyldes med den foreliggende tekst.

Men lad os nu begynde med de få positive ting, der er i lovforslaget, det er nemlig forholdsvis hurtigt overstået.

Først og fremmest er det positivt, at det danske samfund nu får en forpligtelse til at tilbyde undervisning til indvandrerne. Det er godt, og det er rigtigt. Dernæst må vi hilse med tilfredshed, at undervisningen af indvandrere fremover ikke blot skal være sprogundervisning, men at danske kultur- og samfundsforhold også skal indgå. Sådan opfatter jeg i hvert fald bemærkningerne til § 1, stk. 4.

Derimod vil jeg understrege nødvendigheden af, at undervisningen i det hele taget skal tage udgangspunkt i indvandrernes egne forudsætninger. Det bliver altså ikke kun danskundervisning, men i lige så høj grad undervisning i kultur- og samfundsforhold.

Det var så, hvad der kunne siges af positive ting om forslaget.

Resten af lovforslaget bærer ikke præg af, at man har lyttet til de mange indvendinger, der har været mod det første lovforslag i september 1985.

For det første finder vi det i allerhøjeste grad betænkeligt, at det, uden at man forhandler med nogen af de involverede parter, fastslår, at det er finansministeren, der fastsætter regler om aflønning af lærere og ledere. Helt håbløst virker forslaget især, når man sammenligner § 7, som handler om aflønningen, med § 6 og § 8, hvorefter man ønsker at operere med et professionelt og veluddannet lærerkorps. Det forudsættes i hvert fald fra SFs side, at § 7 må være en fejl, men det kan vi måske senere få opklaret.

For det andet kan vi ikke uden videre acceptere, at undervisningen flyttes fra det lokale miljø, altså kommunernes fritidsundervisning, ud til amtskommunen. Det vil automatisk medføre færre undervisningssteder og dermed større afstande, foruden at vi finder det problematisk, at man går fra et lokalt miljø og ud til et regionalt. Det indebærer en del forvirring og usikkerhed blandt de mennesker, som i forvejen ikke har det så godt.

Der er flere ting i forslaget, som vi ikke er så glade for.

Vi kan ikke gå med til, at man ikke i forslaget opererer med det, der hedder faste stil-

[Stillinger]

linger, specielt når man lægger mærke til § 7. Vi kan ikke i SF acceptere indvandrerlærernes daglejertilværelse. Der må ganske enkelt skaffes trygge og anstændige arbejdsvilkår for den gruppe undervisere.

Samtidig virker det ikke logisk – det virker nærmest ulogisk – at man ikke har inddraget indvandrerne i fastlæggelsen af undervisningens indhold, formål og omfang, for vi er ikke trygge ved, at det er ministeren, der alene har ansvaret.

Endelig mener vi heller ikke, det er særlig betryggende, at lovforslagets § 10, stk. 2, fastslår, at det er ministeren, der skal fastsætte, om der skal være klagemulighed til ham. Det er uacceptabelt.

Sådan kunne man faktisk blive ved, men jeg vil gerne have mulighed for lige at tilføje, at man nok under udvalgsarbejdet skal forsøge at inddrage asylansøgere i en eller anden form for undervisning, måske ikke i dette forslag, men jeg vil godt lægge vægt på, at man ikke glemmer asylansøgerne i det hele taget.

Jeg mener som konklusion, at lovforslaget i sin nuværende udformning ganske enkelt ikke er brugeligt. Det vil være til skade for indvandrerne, det vil være til skade for de ansatte lærere og ledere, og derfor kan SF ikke støtte lovforslaget.

Ole Vig Jensen (RV):

Indvandrerundervisningen er et forholdsvis nyt fænomen i dansk uddannelsespolitik. Vore erfaringer med denne undervisning er derfor også endnu begrænsede, og det har medført, at der i interesserede kredse også forud for fremsættelsen af dette lovforslag er foregået en livlig meningsudveksling.

Dette lovforslags forsinkede fremkomst er vel også et udtryk for, at der har været stærkt delte meninger om, hvordan man mest hensigtsmæssigt kunne gribe indvandrerundervisningen an. Efter det radikale venstres opfattelse er forslaget, som det nu foreligger, det bedst opnåelige i øjeblikket, men ved vores tilslutning til denne nye organisering af indvandrerundervisningen er det en klar forudsætning, at den indsats, der fremover skal gøres på dette vigtige område, ikke på nogen måde må medføre forringelser, men tværtimod må resultere i en forbedret og forstærket indsats inden for den samlede ind-

vandrerundervisning. Det er der brug for. Behovet er større, end det nogen sinde har været, netop i øjeblikket.

Når undervisningsministeren i bemærkningerne gør opmærksom på, at forslaget på længere sigt vil kunne forventes at give besparelser, skal vi ikke modsætte os det, hvis det er begrundet i en mere hensigtsmæssig tilrettelæggelse og en bedre koordineret og samordnet indsats, selvfølgelig ikke, men der må ikke ske forringelser på området. Det vil være noget, som vi nøje vil følge i forbindelse med det overordnede ansvar, amtskommunerne nu får for tilrettelæggelsen af undervisningen. Denne undervisning er vigtig, også fordi sprogbarrieren formentlig er den sværeste at forcere, og i en lang række andre sammenhænge, hvor vi gerne vil tilbyde indvandrere mulighed for at deltage i aktiviteter, er det ofte en nødvendighed og indimellem også et krav, at de kan beherske det danske sprog rimeligt.

Det gælder vel, som det er sagt af andre ordførere, i særlig grad også vort ansvar over for indvandrerkvinderne, som i kraft af den livsform, der nu engang gør sig gældende i de forskellige kulturer, ikke har de samme muligheder for at gøre sig fortrolige med det danske sprog.

Det er fremhævet adskillige gange, at netop integrationen er en meget vigtig forudsætning for, at denne undervisning kan lykkes, og det tror jeg er meget rigtigt. Man kommer ikke langt nok blot med en om end kontant så dog forholdsvis god sprogundervisning. Hvis ikke man kan integrere sprogundervisningen i andre fag og aktiviteter, får man ikke det udbytte af den, man gerne skulle have.

Endelig er det jo også den langsigtede målsætning, at der skal ske en integration af indvandrerne i det danske samfund netop på en sådan måde, at de er i stand til at deltage i en række af de andre aktiviteter, vi tilbyder, herunder også på undervisningsområdet.

Nu får amterne pålagt dette ansvar, og vi vil meget nøje følge, at amterne lever op til det, som folketinget her formentlig vedtager – i hvert fald mener, som det er udtrykt af de fleste – at undervisningen skal ske ved, at man laver overenskomster med private initiativtagere, foreninger, oplysningsforbund og organisationer.

[Ole Vig Jensen]

Her vil jeg gerne have lov til at fremhæve, at sporene skræmmer en smule, for da vi lavede loven om specialundervisning, hvor den samme forpligtelse lå hos amterne, var det ikke alle amterne, der administrerede denne ordning, som vi havde ønsket det i folketinget. Derfor vil vi følge dette meget nøje, og det skal også være en opfordring til amterne om at tage denne del af deres forpligtelse alvorligt. Hvis integrationen skal lykkes ordentligt, er det vigtigt, at initiativet ligger hos dem, der på et senere tidspunkt også skal være ansvarlige for, at der kommer tilbud til indvandrerne på områder, hvor de sammen med danskere kan deltage i aktiviteter inden for voksenundervisningen.

Vi vil som sagt følge udviklingen nøje, og jeg vil ikke afvise, at når vi er kommet et stykke længere frem og har klaret de helt aktuelle og akutte problemer, der knytter sig til indvandrerundervisningen i disse år, kunne man gøre sig den overvejelse, om ikke denne undervisning skulle tilrettelægges under en ny lov om folkeoplysning. Den sag er naturligvis ikke aktuel her og nu, men jeg mener, det er rigtigt at fremhæve, som det også er gjort af andre, at det kan være nødvendigt at se på denne side af sagen på et senere tidspunkt.

Vi kan altså støtte lovforslaget, som det nu foreligger, men ønsker nogle ting præciseret undervejs under udvalgsarbejdet.

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Lovforslaget er et miskmask af skidt og kanel, mest skidt. Men lad os starte med kanelet.

Det er godt, at voksne indvandrere har krav på undervisning ifølge lovforslaget. Det er også godt, at undervisningens indhold udvides fra sprog til også at omfatte kultur- og samfundsforhold. Det er også godt, at man i højere grad skal tilskynde indvandrerne til at deltage i undervisningen.

På lærersiden er det godt, at det anerkendes, at der må stilles krav til særlige faglige kvalifikationer, og at undervisningsministeren kan yde tilskud til uddannelse af ledere og lærere. Det er også godt, at der kan gives statstilskud til forsøgs- og udviklingsvirksomhed, uden at vi dog ved, hvor meget der overhovedet vil blive givet. Selve tanken er imidlertid god nok.

Men så kommer alt skidt.

Ministeren afgør indhold og omfang af undervisningen, og vi kan i den forbindelse slet ikke forstå formuleringen »hvornår undervisning må anses for uforuden«. Hvilket indhold skal lægges i en sådan formulering? Betyder det, at elever med både gode og dårlige forudsætninger på forhånd frasorteres ud fra en form for cost-benefit-analyse, eller hvad? Man kunne også frygte, at pensionister, der kom til landet som led i en familiesammenføring, kunne anses for at have et mindre behov for sprogundervisning, og at undervisningen altså for dem måtte anses for uforuden. Dette vil vi prøve at opklare under udvalgsarbejdet.

Så står der i bemærkningerne, at man ikke påregner oprettelse af egentlige faste stillinger ved indvandrerundervisningen, men at den skal foretages som hidtil af time- og honorarlønnede lærerkræfter, og i § 7 står der, at finansministeren fastsætter regler om aflønning. Det er VS meget uenig i.

Den organisation, der organiserer lærerne – og det er vel som oftest DAUF – skal selvfølgelig have ret til at forhandle løn- og ansættelsesvilkår for medlemmerne. Den form for daglejerjob, man kender fra undervisningen i dag, duer ikke. Udgangspunktet må selvfølgelig være, at lærere ved indvandrerundervisningen skal være fuldtidsbeskæftigede lærere, og at der derfor skal udbydes egentlige faste stillinger med almindelige lønmodtagerrettigheder.

Vi bryder os heller ikke om at ændre finansieringsgrundlaget til bloktilskud. Vi ved jo, hvordan bloktilskudsforringelser regner ned over kommunerne og amtskommunerne, og vi tror, at der måske bliver lagt større økonomiske byrder på de enkelte kommuner.

Så har vi i udvalget fået et brev fra Indsam, hvori indvandrerens organisationer rejser en lang række problemer i forbindelse med undervisningen. De mener, at man ved at flytte undervisningen ud af fritidsloven og lægge den over til amtskommunerne overskærer forbindelsen mellem det lokale miljø og undervisningen. Vi vil gerne være med til i udvalget at se nærmere på, om den kritik er berettiget.

Til sidst vil vi spørge, hvorfor man overhovedet skal have denne lov nu. Hvorfor ikke lave nogle forbedringer og så afvente en egentlig lovgivning om indvandrerundervis-

[Elisabeth Bruun Olesen]

ning, når udvalget om folkeoplysning er færdig med sit arbejde? Det ville være mere logisk.

Dohrmann (FP):

Jeg skal kort meddele, at fremskridtspartiet ikke kan medvirke til dette lovforslags gennemførelse, og jeg synes også, at man, i betragtning af at vi lige har konstateret, at der også i 1985 var et underskud på vores balance over for udlandet, burde tænke sig mange gange om, inden man fremsætter både dette og andre forslag.

Vi mener, som det ikke er ubekendt for folketingset, at der er et område, hvor vi burde bruge nogle penge vedrørende indvandrere eller fremmedarbejdere – hvad man end måtte kalde dem. Vi burde simpelt hen tilbyde nogle familier hjælp til, såfremt de er interesseret, at rejse hjem til deres hjemlande. Vi synes, det er meningsløst, at danske statsborgere skal pålægges disse udgifter. Det er således, at vi i mange, mange år har haft stop for tilgang af fremmedarbejdere, og derfor er det simpelt hen for dårligt, hvis de mennesker, som er kommet hertil for 15–20 år siden, ikke har lært sig det danske sprog; så er de ikke synderlig interesseret i det, og alene af den grund er forslaget fuldstændig meningsløst.

Det er vores holdning til forslag af denne karakter, og den behøver jeg ikke at uddybe nærmere. Vi skal ikke diskutere indvandring og fremmedarbejdere i almindelighed, men som sagt, det er et dårligt forslag. Ministeren nævner i sine bemærkninger, at det er et led i regeringens moderniseringsbestrebelse, og dertil vil jeg blot sige, at hvis man ikke har et bedre forslag, tror jeg, vi er lige så godt tjent med det gamle.

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

Jeg vil gerne sige tak for den overvejende positive modtagelse, forslaget har fået.

Tak til fru Jytte Andersen, fordi hun begyndte med de positive ting. Jeg forstår, at selve sigtet med lovforslaget kan socialdemokratiet for så vidt tilslutte sig, men man er betænkelig ved at lægge det over til amtskommunerne, og man er betænkelig ved, at vi går over til bloktilskud, og endelig er man betænkelig ved, at finansministeren skal fast-

sætte regler om lønninger til lærerne. Jeg vil gerne tage det i denne rækkefølge.

Når vi foreslår det lagt over til amtskommunerne, skyldes det følgende fem hensyn, og dem vil jeg gerne have lov at nævne, fordi jeg har haft præcis den samme tvivl som fru Jytte Andersen. Det kan jeg forsikre.

Det første argument er, at vi naturligvis får en bedre samordning og koordinering af undervisningsaktiviteterne, hvis vi lægger det over til amtskommunerne. Det siger sig selv.

For det andet er det pædagogisk set en fordel, fordi vi får et bredere elevgrundlag og dermed mulighed for mere homogent sammensatte hold. Der kan derved arbejdes med en mere modulopbygget undervisning på grundlag af et nogenlunde ensartet niveau. Det er fordelene, og dermed synes jeg også, jeg har svaret på noget af det, fru Elisabeth Bruun Olesen kritiserede.

For det tredje er det administrativt en fordel, fordi amtskommunerne jo allerede har et tilsvarende system for specialundervisning for voksne, nemlig lov nr. 301 af 1978 om specialundervisning for voksne, hvor man også bruger modellen med overenskomster med private initiativtagere. Vi har altså nogle erfaringer her, vi har et apparat, og det er det, vi nu bruger til noget mere.

For det fjerde er det lidt enklere at have et system med overenskomster med 14 amtskommuner fremfor med 277 kommuner.

For det femte kan Dansk Flygtningehjælp, som jo forestår en meget stor del af indvandrerundervisningen, gå ind for denne amtsmodel. Også for Flygtningehjælpen vil det være en fordel kun at have 14 amtskommuner som overenskomstpартnere.

Desuden sparer vi indenrigsministeren og Kommunernes Landsforening for en masse bøvl, idet en primærkommunal ordning ville forudsætte et gevaldigt mellemkommunalt udligningssystem, som vi slipper for, når vi vælger amtskommunemodellen.

Det er altså de fem grunde til, at jeg efter i starten at have haft sympati for fru Jytte Andersens standpunkt måtte bøje mig og sige: det er nok det rigtige med amtskommunemodellen.

Det næste problem er spørgsmålet om overgang til bloktilskud. Det synes jeg nu ikke er et stort problem. Husk på, at forslaget indfører pligt til at varetage denne undervisning. Hvorfor så ikke gå over til bloktil-

[Undervisningsministeren]

skud, sådan som vi jo gør på næsten alle andre felter? Det kan vi roligt gøre.

Jeg vil i den forbindelse tillade mig at overhøre fru Jytte Andersens eneste lille polemiske bemærkning, som gik på, at regeringen jo behandlede kommunerne sådan og sådan. Jeg kan oplyse, at kommunerne svømmer i penge, og de skal nok få råd også til deres indvandrerundervisning. Især svømmer amtskommunerne i penge, så hvis det er det, vi skal se på, er amtskommunerne det rigtige sted at lægge det hen. Jeg tænker især på de konjunkturgevinster, amtskommunerne har fået, og som de nogle steder har omsat i standardstigninger.

Hvad angår lønfastsættelsen, har vi fuldstændig brugt reglerne fra fritidsloven netop for at undgå nye diskussioner om det.

Jeg vil gerne takke hr. Kirkegaard og hr. Povl Brøndsted for en god gennemgang. Jeg kan helt tilslutte mig det, de lagde vægt på ved forslaget. Hr. Stillinger synes jeg til gengæld var lidt usaglig.

Derimod var jeg meget enig i de tre-fire punkter, hr. Ole Vig Jensen fremhævede. Han sagde: vi skal ikke have nogen forringelser her.

Jeg er ganske enig. Han føjede til, at hvis der, fordi vi bliver dygtigere til det og tilrettelægger det bedre, skulle opstå en så at sige utilsigtet besparelse, så er det ikke nogen forbyrdelse, men det er ikke det, der er formålet med dette forslag. Jeg er ganske enig, også i, at vi skal følge amtskommunerne nøje med hensyn til deres praksis ved behandlingen af de private initiativtagere. Det er ikke et forslag om amtskommunalisering, vi står med. Vi vil endnu en gang kraftigt henstille, at man virkelig holder sig til det, der ifølge lovforslaget er hovedreglen, nemlig at man laver overenskomster med private initiativtagere. I øvrigt er det formuleret langt stærkere i det forslag, vi har til behandling i dag, end i den gamle lov om specialundervisning for voksne, lov nr. 301.

Også det, hr. Ole Vig Jensen sagde om fremtidsperspektiverne, kan jeg tilslutte mig. Det kan da godt være, at den nye lov om folkeoplysning som noget naturligt vil have dette indbygget, men det kan godt gå hen og vare tre, måske fire år, måske fem år, før en sådan lov træder i kraft, og det kan indvandrerne altså ikke vente på.

Det fører til min slubemærkning, som er rettet til hr. Dohrmann. Jeg må gøre opmærksom på, at denne lov ikke handler om, hvor mange indvandrere der skal lukkes ind i Danmark. Den handler om, hvordan vi behandler de mennesker, som er kommet hertil. Alene af den grund synes jeg godt, hr. Dohrmann kunne have sparet lidt på krudtet i dag.

Jytte Andersen (S):

Det lød nu ikke, som om ministeren var så overbevist af de fem argumenter, som ministeren forsøgte at fremlægge lige før.

Hvis man tager det første, de bedre muligheder for samordning, ved vi godt, at indvandrerne bor i bestemte kommuner. Der er f.eks. ikke noget behov i Københavns amt for at samordne undervisningen mellem Albertslund kommune og Gentofte, for der findes ganske enkelt ikke nogen indvandrere i Gentofte. Der er altså ikke behov for den store samordning i forhold til amterne.

Vedrørende det bredere elevgrundlag og dermed nogle bedre pædagogiske muligheder vil jeg sige, at ikke mindst for indvandrerne betyder afstandene temmelig meget. Det er kolossalt vigtigt, at den indvandrerundervisning, der foregår, tilrettelægges så tæt på hjemmet som overhovedet muligt, ikke mindst af hensyn til det, flere ordførere har været inde på, nemlig de kvindelige indvandrere. Dermed synes jeg egentlig, at det bredere elevgrundlag kan vi hurtigt komme over. Det bliver et forholdsvis smalt elevgrundlag, hvis vi skal tilrettelægge det sådan, at indvandrerne kan tage del i undervisningen og det er så tæt ved deres bopæl som muligt.

Så er der det administrative apparat, amterne har. Kommunerne har gjort gældende i deres svar, at de jo i al anden lovgivning har mødet med indvandrerne, og de har et betydeligt bedre apparat i forhold til mødet med indvandrerne, og dér, hvor amterne har et apparat, ja, det er det, som regeringspartierne endda har sat spørgsmålstegn ved, om det fungerer så hensigtsmæssigt, nemlig den kompenserede specialundervisning. Hr. Ole Vig Jensen satte også spørgsmålstegn ved det, og jeg er enig i, at sporene skræmmer, så heller ikke det argument er særlig holdbart, synes jeg.

[Jytte Andersen]

Det argument, der selvfølgelig kan være holdbart, er, at det er mere enkelt at have styr på 14 amtskommuner. Ja, det er mere enkelt at have en centralistisk model, men det er faktisk det, mange af os vender os imod. Det er mere besværligt med det dér nærdemokrati, og det er mere besværligt med de dér 277 kommuner, men det besvær synes jeg vi skal tage, og vi skylder ikke mindst indvandrerne at tage det besvær.

Det kan godt være, at der er nogle kommuner, der svømmer i penge. Det vil jeg nu sætte et stort spørgsmålstegn ved, men hvis der nu er, så nytter det ikke særlig meget, hr. minister, når de ikke får lov at bruge dem af regeringen og altså heller ikke i det her tilfælde må bruge dem til indvandrerundervisning. Så nytter det jo ikke voldsomt meget, hvis de skulle have nogen penge i kassen, når der er lagt loft for både det ene og det andet omkring aktivitetsniveauet.

Dohrmann (FP):

Jeg skal blot sige til undervisningsministeren, at jeg er udmærket klar over, at det her ikke drejer sig om, hvor mange vi skal tage ind i landet, hverken af flygtninge eller af fremmedarbejdere. Hvis forslaget havde været af den karakter, var det noget helt anderledes krudt, jeg ville have brugt heroppe.

Det drejer sig i allerhøjeste grad om, hvem der skal betale for den slags udgifter. Det drejer sig om personer, som i mange, mange tilfælde har været her femten-tyve år, og som i mange tilfælde ikke engang kunne drømme om at blive danske statsborgere. Dem vil man nu via lovforslaget her pålægge danske skatteydere, der knokler fra morgen til aften, der bliver påført huslejestigninger, der er udsat for skattestigninger, at betale for.

Det er det, forslaget drejer sig om. Derfor sparede jeg egentlig meget på krudtet, for der kunne siges mange ting om de forhold, som eksisterer. Men som sagt, vi mener, det er meningsløst.

Hvis man endelig skulle nævne en enkelt detalje i lovforslaget, synes jeg også, det er helt forkert, at Dansk Flygtningehjælp skal have nogen som helst indflydelse på undervisning o.lign. Dansk Flygtningehjælp skal jeg ikke sige noget om, men de bør i hvert fald holde sig til nogle helt konkrete ting, som ligger langt, langt uden for det, der hed-

der undervisning af fremmedarbejdere og dem, der er kommet hertil.

Stillinger (SF):

Jeg må jo takke for ministerens positive holdning til mit indlæg, idet han sagde, at det var usagligt, men jeg vil godt dertil bemærke, at SFs kommentarer til lovforslaget bærer præg af, at vi har lyttet til de involverede parter. Vi har lyttet til indvandrerne, og vi har lyttet til lærerne og lederne og de forskellige organisationer. Det er nok forskellen mellem vore holdninger. Jeg håber da, at de ændringsforslag, vi skal have fat i i udvalget, kommer til at indeholde elementer af de involverede parter ønsker.

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

Blot til hr. Dohrmann. Hvis nogen af de pågældende har været her i flere år, måske endda i tyve år, hvad jeg ikke har hørt om, men det kan da godt være, det er tilfældet for nogle, så har de altså også været danske skatteydere i de tyve år.

Det må vel også være tilladt at gøre opmærksom på, at vi er på vej fra 1980ernes pladsmangel i uddannelserne til 1990ernes elevmangel. Der kan blive god brug for mange af de mennesker, som er kommet hertil. Det kan også set fra hr. Dohrmanns synspunkt være noget positivt, forudsat at de kan dansk, og det er jo det sidste, det her forslag handler om.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til uddannelsesudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Første behandling af lovforslag nr. L 157: